

Asia: VN/23941/2023

Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi rikoslain 2 c luvun 5 §:n ja henkilötietojen käsittelystä Rikosseuraamuslaitoksessa annetun lain muuttamisesta

Lausunnonantajan lausunto

Voitte kirjoittaa lausuntonne alla olevaan tekstikenttään

Syyttäjälaitos pitää perusteltuna sitä, että ainoastaan ensimmäistä kertaa vankeusrangaistusta suorittava vanki voi päästä ehdonalaiseen vapauteen suorittuaan lyhyemmän määröosan rangaistuksestaan. Ehdotuksen mukaan rikoksenuusija sovittaa rangaistuksestaan vankilassa pääsäännön mukaisen kaksi kolmasosan (aikuiset) tai puolet (nuoret) ilman ensikertalaisuusvähennystä riippumatta siitä, kuinka pitkän ajan hän on ollut rikoksettomana ensimmäisen vankeusrangaistuksensa vankilassa suorittuaan. Vaikka ehdotettu muutos merkitsee rangaistusjärjestelmän ankaroitumista rikoksenuusijoiden kohdalla, sitä voidaan kuitenkin pitää oikeudenmukaisena ja myös kansainvälistä käytäntöä vastaavana.

Edellinen ehdonalaista vapauttamista ja ns. ensikertalaisuuden palauttamista koskeva lainmuutos tehtiin vuonna 2019 (521/2019). Tuolloin vangin ensikertalaisuuden palauttamista koskeva määräaika muutettiin muiden kuin alle 21-vuotiaana rikoksensa tehneiden osalta kolmesta vuodesta viiteen vuoteen. Lainvalmistelun yhteydessä silloinen Valtakunnansyyttäjänvirasto piti perustelluimpana nyt ehdotettavaa vaihtoehtoa, jonka mukaan ensikertalaisuusstatuksen saivat hyväksyä vain tosiasiallisesti ensimmäisen kerran ehdottomaan vankeuteen tuomitut. Lainvalmistelun taustalla oli tuolloinkin hallitusohjelman kirjaus. Lainvalmistelun yhteydessä tehdyssä kansainvälisessä vertailussa havaittiin, että yhdeksässä verrokkimaassa ei missään muussa ollut vastaavanlaista järjestelmää kuin Suomessa, jossa tietyn rikoksettoman ajan jälkeen vankeinhoidollinen ensikertalaisuus palautui automaattisesti eikä antanut mahdollisuutta arvioida rikoksen uusimisen todennäköisyyttä. Järjestelmään kohdistui tuolloin kritiikkiä erityisesti vakavia rikoksia tekevien rikoksenuusijoiden tapauksissa. Kansalaisten käsityksen mukaan voimassa ollut seuraamusjärjestelmä ei ollut uskottava eikä oikeudenmukainen.

Nyt käsillä olevan muutosehdotuksen taustalla ovat samantyyppiset argumentit kuin edellisenkin lainvalmisteluun yhteydessä lausuntokierroksella nostettiin esille. Ehdotusta perustellaan

"järjestelmän selkeyden, ymmärrettävyyden ja oikeudenmukaisuuden näkökulmasta, sillä rikosoikeudellisen järjestelmän lähtökohtana on rangaistusten asteittainen ankaroituminen." Myöskään kansainvälisen selvityksen verrokkimaiden lainsäädäntöjä ei ole ensikertalaisuuden palautumisen suhteen muutettu eli Suomen nykyinen järjestelmä poikkeaa niistä edelleen.

Koivisto Ari-Pekka
Syyttäjälaitos

Metsäpelto Leena
Syyttäjälaitos